

Prof. MUDr. Ivan ŽUCHA, CSc., zomrel

(* 26. 4. 1935 – 31. 5. 2009)

31. 5. 2009 zomrel vo veku 74 rokov, vynikajúci psychiater, vysokoškolský učiteľ, vedec, spisovateľ, výnimočný a vzácny človek prof. MUDr. Ivan Žucha, CSc. Pre mladších zopakujeme údaje o prof. Žuchovi, ktoré sme publikovali pri jeho 65- a 70-ročnom jubileu (Alkohol Drog Záv, 35, 2000, 2, s. 125 – 126, Alkohol Drog Záv, 40, 2005, 4, s. 250 – 251).

Prof. Žucha sa narodil 26. 4. 1935 vo Vrútkach v učiteľskej rodine. Základné vzdelanie absolvoval v Žiline, tu aj v r. 1953 maturoval. Rozhodol sa pre štúdium medicíny v Prahe (1953-1959), ktoré ukončil v r. 1959 promóciou na Fakulte všeobecného lekárstva KU.

Po skončení vysokoškolských štúdií krátko pracoval na neurologickom oddelení v Martine (1959). V rokoch 1960-1963 pôsobil ako sekundárny lekár na psychiatrickom oddelení v Žiline–Bytčici. Svoju dráhu vysokoškolského pedagóga začal ako odborný asistent Katedry neurológie SÚDL v Trenčíne u doc. Trávnika (1963-1965) a pokračoval na Psychiatrickej klinike Lekárskej fakulty UK v Bratislave. Pôsobil tu celý svoj ďalší aktívny život (43 rokov). Psychiatricky vyrastal pod dohľadom prof. Guensbergera, ktorý si ho veľmi vážil. V r. 1963 atestoval z odboru psychiatria, v r. 1965 z odboru neurológia a v r. 1969 získal atestáciu II. stupňa z odboru psychiatria. V r. 1973 obhájil CSc. prácou s neuropsychofyziologickým zameraním (Vzťahy voluntárnej a podmieneného – reflexnej aktivity). Ďalšie roky zabrzdlili jeho ďalší postup, prekážalo, že bol slobodný a slušný človek. A tak až v r. 1989 habilitoval na docenta (Psychopatologická realita a komplementarita). V r. 1994 sa konečne stal univerzitným profesorom.

Prof. Žucha bol vynikajúcim vysokoškolským učiteľom. Vedel zaujať poslucháčov. Jeho prednášky boli hojne navštevované a nezabudnuteľné, nielen pre obsah, ale aj pre typický a neopakovateľný „žučovský“ spôsob pre-

zentácie. Prednášal predmety Lekárska psychológia, Psychiatria a Psycho-
terapia v slovenskom a anglickom jazyku, viedol praktické cvičenia, konzultácie, skúšal. Ako pedagóg pôsobil nielen na Lekárskej fakulte UK, ale aj na iných fakultách UK a iných vysokých školách v Bratislave.

Bol autorom a spoluautorom viacerých vysokoškolských učebných textov z lekárskej psychológie, psychiatrie a psychoterapie pre poslucháčov LF UK, súdnej psychiatrie pre poslucháčov Akadémie policajného zboru SR, ako aj v ďalších učebniciach, napr. Praktické a rodinné lekárstvo. Už nestihol vidieť svoje texty v novej učebnici Lekárskej psychológie (I. Žucha, T. Čaplová a kol.: Lekárska psychológia, Bratislava, 2009). Podieľal sa na postgraduálnej výchove psychiatrov a neurológov, vychoval veľa lekárov, odborných asistentov, docentov a doktorandov. Bol dlhoročným predsedom odborovej komisie doktorandského štúdia na LF UK a predsedom komisie pre udeľovanie vedeckých hodností v odbore 7.1.12 Psychiatria.

Vynikal aj v liečebno-preventívnej starostlivosti ako výborný lekár, diagnostik a psychoterapeut. Zameriaval sa najmä na diagnostiku a liečbu psychogénnych porúch. V r. 1996-2001 bol prednostom Psychiatrickej kliniky LF UK a FN v Bratislave. Svoje postavenie nikdy nezneužil, vytvoril na klinike tvorivé a neobyčajne tolerantné prostredie. Viem o tom veľa, lebo v uvedených rokoch som robil zástupcu prednostu, bola to pre mňa česť.

Mnohostranné bolo aj vedecko-výskumné zameranie prof. Žuchu. Spoločiatku sa zaoberal predovšetkým výskumom vyššej nervovej činnosti (napr. spoluvytváral metódu podmienenej blokády optokinetického nystagmu), neurozológiou a klinickou psychopatológiou (popísal napr. hysterický machiavellizmus, alebo spolu s doc. Fleischerom „opeknívanie“ ako symptóm schizofrénie), neskôr skúmal problematiku sociálnej psychiatrie, psychiatrickej sexuológie, súdnej psychiatrie (bol dlhoročným súdnym znalcom), venoval sa vybraným problémom psychoterapie (najmä kognitívno-behaviorálnej, sugestívnej a abreaktívnej psychoterapie, popísal placebo narkoanalýzu ako novú modifikáciu psychoterapie) a najrôznejším filozofickým problémom psychiatrie a medicíny vôbec. (Posledná publikovaná práca už po smrti z tejto oblasti je: I. Žucha, T. Čaplová: Psychiatria a ideológia. In V. Novotný (Ed.): Kapitoly z psychopatológie 2, Nové Zámky, Psychoprof, 2009, s. 32 – 35). Samozrejme nemohol „nezabrdnúť“ (žuchovovský termín) aj do adiktológie.

Publikoval viac prác z tejto oblasti aj v našom časopise. V poslednom období to boli nasledujúce:

1. Závislosti a vraždy. 1. časť, Alkohol Drog Záv, 36, 2001, 3, s. 147 – 152 (spoluautori Novotný, Heretík, Fleischer, Ritomský, Vajdičková, Žucha).

2. Závislosti a vraždy. 2. časť, Alkohol Drog Záv, 37, 2002, 2, s. 65 – 76 (spoluautori Novotný, Heretík, Fleischer, Ritomský, Vajdičková, Žucha).

3. Prvý dojem zo vstupného psychiatrického vyšetrenia pri hospitalizácii pacientov-Pilotná štúdia. *Alkohol Drog Záv*, 38, 2003, 1, s. 3 – 8 (spoluautori Čaplová, Izáková).

Prof. Žucha bol veľmi taktný, mimoriadne tolerantný a skromný človek. Napriek svojej zjavne nedostatočnej pribojnosti, avšak vďaka prirodzenej autorite v porevolučnom období jedno obdobie bol aj prodekanom LF UK (1989-1992), bol dlho členom Vedeckej rady LF UK v Bratislave (od roku 1996). Bol prvým porevolučným predsedom Psychiatrickej spoločnosti SLS (1990-1994), bol vedeckým sekretárom Spoločnosti pre štúdium vyšších funkcií mozgu, neskôr jej podpredsedom, predsedom Psychoterapeutickej sekcie PS SLS.

V poslednom období sa intenzívne venoval písaniu esejistických a filozofických diel. Spomenieme *Fragmenty* (1995), *Zápisník psychiatra Ivana Žuchu* (1997), *Zápisník 2* (2004), *Kompost* (2004), *O prirodzenosti vecí* (2005). Spolu s prof. MUDr. Hulínom, DrSc., prednostom Ústavu patofyziológie LF UK a FN v Bratislave, napísali *Rozhovory* (2005), *Myšlienky* (2006). *Panoptikum 1* (2006) a *Panoptikum 2* (2008). Počuli a videli sme ho diskutovať v reláciách v rozhlase i na televíznych obrazovkách. Písal články a recenzie do mnohých kultúrnych časopisov (*Kultúrny život*, *Romboid*, *Rak*, *Slovo*, *Knihy a spoločnosť*, do denníka *Sme*).

Zákerná choroba neumožnila profesorovi Žuchovi ďalej pracovať, tvoriť a žiť. Pri nedávnej jubilejnej spomienke sme prof. Ivanovi Žuchovi priali ešte veľa rokov činnosti a aktivity. Choroba mu však dopriala už len necelé 4 roky. Okrem iného ostali na jeho písacom stole neukončené aj dve knihy esejí, ktoré písal už v chorobe. Ostalo po ňom aj prázdne miesto v slovenskej i česko-slovenskej psychiatrii. Zásluhy profesora Žuchu o rozvoj a propagáciu psychiatrie sú veľké. Jeho odchodom stráca slovenská psychiatria jedného z najvýznamnejších, najvšestrannejších pritom aj najvyhranejších odborníkov a osobností.

Venujte mu tichú spomienku!

Vladimír Novotný a redakčná rada